

TEZA:

Dopuszczalne jest zaskarżenie postanowienia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego o przekazaniu sprawy rzecznikowi dyscyplinarnemu celem uzupełnienia dochodzenia. Wobec powyższego Wyższy Sąd Dyscyplinarny zmienił zarządzenie Przewodniczącego Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego o odmowie przyjęcia zażalenia rzecznika dyscyplinarnego na postanowienie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego o przekazaniu sprawy w celu uzupełnienia dochodzenia i przyjął zażalenie do rozpoznania.

WO - 40/22

POSTANOWIENIE

z dnia 27 lipca 2022 r.

**Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie
w składzie:**

Przewodniczący: S WSD Krzysztof Górecki /sprawozdawca/

Sędziowie: S WSD Paweł Libertowski
S WSD Krzysztof Buczek

Protokolant: Piotr Ciepiński

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 27 lipca 2022 r.

sprawy radcy prawnego T. P., nr wpisu (...) z powodu

1. zażalenia Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego OIRP na zarządzenie Przewodniczącego Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego OIRP w sprawie o sygn. akt: D 77/20 z dnia 14 stycznia 2022 r. o odmowie przyjęcia zażalenia Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego OIRP na postanowienie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego OIRP w sprawie o sygn. akt: D 77/20 z dnia 16 grudnia 2021 r. o przekazaniu sprawy w celu uzupełnienia dochodzenia ze względu na istotne braki tego postępowania oraz fakt, że dokonanie niezbędnych czynności przez OSD powodowałoby znaczne trudności, na podstawie art. 344a § 1 k.p.k. w zw. z art. 741 pkt 1 ustawy o radcach prawnych jako niedopuszczalnego z mocy ustawy.

oraz

2. zażalenia Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego OIRP na postanowienie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego OIRP w sprawie o sygn. akt: D 77/20 z dnia 16 grudnia 2021 r. o przekazaniu sprawy w celu uzupełnienia dochodzenia ze względu na istotne braki tego postępowania oraz fakt, że dokonanie niezbędnych czynności przez OSD powodowałoby znaczne trudności, na podstawie art. 344a § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych

postanawia:

- I. zmienić zarządzenie wskazane w pkt 1 i przyjąć zażalenie do rozpoznania;
- II. uchylić postanowienie wskazane w pkt 2;
- III. kosztami postępowania zażaleniowego obciążyć Krajową Izbę Radców Prawnych .

Uzasadnienie

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny OIRP w sprawie o sygn. akt: D 77/20 z wniosku o ukaranie radcy prawnego T. P., nr (...) w dniu 16 grudnia 2021 r. wydał postanowienie o przekazaniu sprawę Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego OIRP w celu uzupełnienia dochodzenia ze względu na istotne braki tego postępowania oraz fakt, że dokonanie niezbędnych czynności przez OSD powodowałoby znaczne trudności, na podstawie art. 344a § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych.

W uzasadnieniu wskazano, że zawiadomienie w sprawie złożyła (...) sp. z o.o. z siedzibą w B.. W uzasadnieniu wniosku o ukaranie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego wskazał ten podmiot jako pokrzywdzony postępowaniem radcy prawnego T. N. zarzut postawiony przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego radcy prawnemu T. P. dotyczy postępowania sprzecznego z zasadami etyki radcy prawnego na niekorzyść (...) sp. z o.o. z siedzibą w P..

Wobec powyższego, w ocenie Sądu dyscyplinarnego I instancji sprawę należy zwrócić celem uzupełnienia postępowania przygotowawczego, by doprowadzić do poprawnego sporządzenia wniosku o ukaranie poprzez doprecyzowanie, która ze wskazanych spółek została pokrzywdzona działaniem radcy prawnego, mając na uwadze w szczególności: porozumienie z dnia 7 sierpnia 2017 r. o rozwiązaniu umów windykacyjnych i zwrotnym przelewie wierzytelności (k. 24), pokwitowanie z dnia 17 sierpnia 2017 r. (k. 23) oraz wezwanie do wydania dokumentów i korespondencję wysłaną do radcy prawnego T. P. w imieniu (...) sp. z o.o. (k. 30-37).

Postanowienie to zaskarżył Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego OIRP , zarzucając

1) rażąco obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj. art. 344a § 1 k.p.k. w związku z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych poprzez przekazanie sprawy Rzecznikowi Dyscyplinarnemu w celu uzupełnienia dochodzenia z uwagi na istotne braki tego postępowania - w sytuacji braku wystąpienia przesłanek, które uzasadniałyby taką decyzję procesową przy jednoczesnym braku precyzyjnego wskazania przez OSD powodów przy mawiających za uznaniem braków za istotne, co w konsekwencji miałyby prowadzić do znacznych trudności w ich usunięciu przez sąd;

2) rażąco obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj. art. 344a § 2 k.p.k. w związku z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych poprzez nie wskazanie jakie czynności należy przedsięwziąć celem uzupełnienia prowadzonego dochodzenia;

3) rażąco obrazę przepisów postępowania, tj. art. 344a § 3 k.p.k. w związku z art. 74¹ radcach prawnych poprzez błędne pouczenie jakoby na postanowienie o przekazaniu sprawy oskarżycielowi do uzupełnienia, nie przysługiwało zażalenie.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu celem merytorycznego rozpoznania sprawy.

Przewodniczący Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego OIRP w dniu 14 stycznia 2022 r. wydał zarządzenie o odmowie przyjęcia tego zażalenia jako niedopuszczalnego z mocy ustawy. W uzasadnieniu wskazano, że art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych przewiduje odpowiednie zastosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego do postępowania dyscyplinarnego w zakresie spraw nieuregulowanych w ustawie o radcach prawnych. Żaden spośród przepisów ustawy o radcach prawnych, a w szczególności art. 70⁴ ustawy, nie przewiduje środka zaskarżenia czynności Sądu polegającej na przekazaniu sprawy Rzecznikowi Dyscyplinarnemu celem uzupełnienia dochodzenia. Dopuszczenie takiego rozwiązania w drodze odpowiedniego zastosowania art. 344a § 3 k.p.k. nie znajduje uzasadnienia w kontekście potrzeby recypowania elementów gwarancyjnych dla obwinionego z procedury karnej. Brak możliwości wniesienia zażalenia od zapadłego w sprawie postanowienia nie pozbawia ani nie ogranicza obwinionego w możliwości prowadzenia obrony, w tym dowodzenia w zakresie przesłanek prowadzenia postępowania dyscyplinarnego.

Ponadto, w postępowaniu dyscyplinarnym występują krótkie terminy przedawnienia karalności

czynów. Zatem, zastosowanie wszystkich rozwiązań procedury karnej prowadziłyby do przewlekłości postępowania dyscyplinarnego w przypadku postępowań wymagających wykonania wielu czasochłonnych czynności.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego złożył zażalenie, wnosząc o zmianę zaskarżonego zarządzenia i przyjęcie do rozpoznania zażalenia Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego z dnia 28 grudnia 2021 r. na postanowienie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego o przekazaniu sprawy Rzecznikowi Dyscyplinarnemu w celu uzupełnienia dochodzenia. W uzasadnieniu podniesiono, że przyjęcie, iż w stanie faktycznym sprawy „odpowiednie stosowanie” oznacza w istocie brak możliwości zastosowania przepisu art. 344a § 3 k.p.k. jest nie do zaakceptowania. O tym, że Rzecznikowi Dyscyplinarnemu (jego Zastępcy) służy zażalenie na postanowienie OSD w przedmiocie przekazania sprawy Rzecznikowi Dyscyplinarnemu w celu uzupełnienia dochodzenia z uwagi na istotne braki tego postępowania świadczy postanowienie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego KIRP z dnia 20 stycznia 2020 r. sygn. akt WO-202/19.

W ocenie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego, nie sposób zaakceptować przyjętej przez Przewodniczącego OSD optyki ograniczania uprawnień Rzecznika Dyscyplinarnego tylko do kompetencji wprost wynikających z ustawy (tj. art. 70⁴ ustawy). Regulacja ustawy jest w tym zakresie szczątkowa i *de facto* to k.p.k., poprzez jego odpowiednie zastosowanie, normuje zasady proceduralne postępowania dyscyplinarnego.

Strony, w tym i Rzecznik Dyscyplinarny, podobnie jak w procedurze karnej, muszą mieć możliwość zaskarżania błędnych ich zdaniem, decyzji procesowych, zarówno tych, które kończą postępowanie dyscyplinarne, jak i tych, które tego postępowania nie kończą. W kontekście twierdzenia Przewodniczącego OSD zauważyć nadto należy, że przepisy ustawy nic przewidują także możliwości zwrotu sprawy Rzecznikowi Dyscyplinarnemu celem uzupełnienia dochodzenia.

W zażaleniu podniesiono, że nie sposób przy tym zaakceptować wybiórczego stosowania przez Przewodniczącego OSD części regulacji w ramach jednego artykułu k.p.k., czyli zastosowania art. 344a §1 k.p.k. (w oparciu o który OSD przekazał sprawę), przy jednoczesnym niezastosowaniu przepisu statuującego prawo zaskarżania takiego postanowienia (art. 344a §3 k.p.k.).

W ocenie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego, nie do końca zrozumiały jest wywód Przewodniczącego OSD na temat braku możliwości odpowiedniego stosowania przepisu art. 344a § 3 k.p.k. wobec braku wpływu takiego uprawnienia na gwarancje procesowe obwinionego. Przewodniczący OSD pominął bowiem jednocześnie uprawnienia i gwarancje procesowe innych

stron postępowania, jakimi są pokrzywdzony i Rzecznik Dyscyplinarny.

W zażaleniu podniesiono, iż skoro żądanie kontroli danej decyzji procesowej wynika wprost z kodeksu postępowania karnego, to nie sposób uznać, że terminy przedawnień miałyby uzasadniać brak potrzeby stosowania danej regulacji. Gdyby uznać taką argumentację za zasadną, konsekwentnie należałoby przyjąć, że ze względu na krótkie terminy przedawnień nie jest dopuszczalne zwrócenie sprawy Rzecznikowi Dyscyplinarnemu celem uzupełnienia dochodzenia.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego zasugerował, iż to bezskuteczne próby rozpoczęcia rozprawy, skłoniły OSD do sięgnięcia do możliwości przekazania sprawy do organu prowadzącego dochodzenie.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należało rozpoznać zażalenie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego OIRP i odnieść się do kwestii zaskarżalności decyzji procesowej Sądu dyscyplinarnego I instancji wydanej w trybie art. 344a §1 k.p.k.

Ugruntowanym orzecznictwie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego jednoznacznie opowiada się za zaskarżalnością takiego postanowienia.

W postanowieniu WSD z dnia 6 września 2021 r. (WO-77/21) wskazano, iż stosowanie przepisów k.p.k. w sprawach dyscyplinarnych - w wypadku braku regulacji danej kwestii w ustawie o radcach prawnych - wymaga decyzji czy określony przepis kodeksu postępowania karnego należy: stosować wprost, stosować z modyfikacjami czy też odmówić jego zastosowania, przy czym orzecznictwo dyscyplinarne w sprawach radców prawnych, a także doktryna wypracowały w tym zakresie określone reguły - organy orzekające w sprawach dyscyplinarnych mają obowiązek stosować wyłącznie niektóre instytucje kodeksu postępowania karnego, odmawiając zastosowania tych przepisów k.p.k., które nie odpowiadają aksjologii postępowania dyscyplinarnego. Bogate orzecznictwo dyscyplinarne pozwala stwierdzić, że w postępowaniu dyscyplinarnym w stosunku do radców prawnych stosuje się wprost lub z nieznacznymi modyfikacjami przepisy, które wykazują określone podobieństwo postępowania dyscyplinarnego do postępowania karnego tj. przepisy regulujące: zasady ogólne, negatywne przesłanki procesowe, czynności procesowe, przekazanie sprawy ze względu na ekonomikę procesową lub dobro wymiaru sprawiedliwości, problematykę dowodów, przebieg rozprawy głównej i

postępowania odwoławczego, koszty. Nie należy natomiast stosować przepisów regulujących: skład sądu, pozycje organów procesowych, środki przymusu, podstawy środków odwoławczych i nadzwyczajnych środków zaskarżenia, a także postępowania karnę szczególne: postępowania następcze, współpracę międzynarodową w zakresie sądów (tak: Czarnecki Paweł „Stosowanie kodeksu karnego w postępowaniach dyscyplinarnych”, Państwo i Prawo, 2017/10/100-113).

(...) Ocena przepisu art. 344a k.p.k. poprzez pryzmat opisanych wyżej reguł prowadzi do jednoznacznego wniosku, iż jego odpowiednie (...) stosowanie w postępowaniu dyscyplinarnym oznacza stosowanie tego przepisu wprost (tj. bez istotnych zmian w ich dyspozycji), albowiem przepis ten wykazuje określone podobieństwo postępowania dyscyplinarnego do postępowania karnego, a nadto odpowiada aksjologii postępowania dyscyplinarnego. Powyższa ocena musi odnosić się przy tym do wszystkich jednostek redakcyjnych przedmiotowego przepisu (stanowiących spójną całość), w szczególności do jego § 3 - brak jest bowiem racjonalnych argumentów, które przemawiałyby za wyłączeniem stosowania w postępowaniu dyscyplinarnym tegoż § 3, przy jednoczesnym dopuszczeniu stosowania w tymże postępowaniu §§ 1 i 2 art. 344a k.p.k. Powyższa teza znajduje potwierdzenie w postanowieniach Wyższego Sądu Dyscyplinarnego KIRP w Warszawie z dnia 20.01.2020 sygn. akt WO-202/19 oraz z dnia 14.10.2020 r. sygn. akt WO-236/19.

Wypada jedynie wspomnieć, że dopuszczalność zaskarżenia postanowienia OSD o przekazaniu sprawy w celu uzupełnienia dochodzenia Wyższy Sąd Dyscyplinarny uznał także w postanowieniach z dnia 10 stycznia 2022 r. (WO-158/21) i z 24 marca 2022 r. (WO-2/22).

Sąd odwoławczy w składzie rozpoznającym tę sprawę w pełni popiera to stanowisko.

W tej sytuacji procesowej naturalną konsekwencją uchylecia zarządzenia Przewodniczącego Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego OIRP z dnia 14 stycznia 2022 r. o odmowie przyjęcia zażalenia jako niedopuszczalnego z mocy ustawy było rozpoznanie wcześniejszego zażalenia Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego OIRP na postanowienie Okręgowego

Sądu Dyscyplinarnego OIRP z 16 grudnia 2021 r. o przekazaniu Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego OIRP sprawy obwinionego T. P. w celu uzupełnienia dochodzenia. Przemawia za tym ekonomika procesowa, gdyż, pomimo braku formalnego przekazania akt w związku z tym środkiem zaskarżenia, Wyższy Sąd Dyscyplinarny w dniu orzekania dysponuje całymi aktami postępowania i jest w stanie ocenić decyzję OSD o przekazaniu sprawy w trybie art. 344a k.p.k.

Również i to zażalenie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego OIRP okazało się zasadne.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 7 listopada 2018 r., VII KZ 13/18 zwrot sprawy w tej fazie postępowania jest uzależniony od kumulatywnego spełnienia dwóch przesłanek, a mianowicie wystąpienia istotnych braków postępowania przygotowawczego oraz ustalenia znacznych trudności w ich usunięciu w postępowaniu sądowym. Oceniając zasadność podstaw zwrotu sprawy na podstawie art. 344a § 1 k.p.k., sąd powinien zawsze badać, czy braki śledztwa lub dochodzenia są przynajmniej takiej rangi, jak wskazana w tym przepisie przykładowo „potrzeba poszukiwania dowodów” i czy usunięcie ich nie wiąże się z koniecznością znacznego nakładu pracy i czasu. Oceny tej nie należy dokonywać w oderwaniu od uregulowań wynikających z art. 297 k.p.k., a więc od celów postępowania przygotowawczego. Jednym z nich jest wymóg wyjaśnienia okoliczności sprawy (niekoniecznie wszechstronnego) oraz zabezpieczenie i utrwalenie tylko w niezbędnym zakresie dowodów dla sądu. Gdy te cele są spełnione, nie ma podstaw do skutecznego zwrotu sprawy prokuratorowi.

Przyczyną zwrotu sprawy do postępowania przygotowawczego nic może być natomiast weryfikacja materiału dowodowego, gdyż ta należy do zadań sądu orzekającego. Ocena zebranego w toku postępowania przygotowawczego materiału dowodowego w kontekście braków tego postępowania, dokonywana jest bowiem pod kątem jego kompletności, a nie wartości. Niekompletność materiału dowodowego musi dodatkowo zaś stanowić przeszkodę do merytorycznego rozpoznania sprawy. Ujęcie to nakazuje dokonanie analizy najbardziej pragmatycznego sposobu dalszego postępowania, a sąd przed podjęciem decyzji musi rozpatrzyć wszystkie możliwości uzupełnienia tych braków bez stosowania zwrotu do uzupełnienia przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 listopada 2013 r., II AKz 672/13, Biul. SA Ka 2013, z. 4, poz. 20-21).

W innym zaś judykacie - postanowieniu Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 28 marca 2017 r., II AKz 64/17 - podkreślono, że obowiązująca zasada skargowości określona w art. 14 § 1 k.p.k. nie daje sądowi orzekającemu możliwości ingerowania poprzez omawianą regulację prawną w zakres i przedmiot oskarżenia sformułowany przez oskarżyciela publicznego. W sytuacji kiedy sąd nie jest związany ani opisem czynu ani jego kwalifikacją prawną, w aktualnym stanie prawnym, może uzupełniać materiał dowodowy w pożądanym przez siebie kierunku i dokonać własnej jego subsumpcji przy respektowaniu reguł wyznaczonych treścią art. 399 k.p.k. w ramach historycznego zdarzenia określonego aktem oskarżenia (...) Nieustalenie osób pokrzywdzonych przestępstwem (w tym ofiary) stanowi istotny brak postępowania przygotowawczego, który może

stanowić podstawę przekazania sprawy prokuratorowi w trybie określonym w art. 344a § 1 k.p.k. Wsparcia dla takiego stanowiska można też doszukać się w judykaturze na kanwie obowiązującego poprzednio i uchylonego art. 345 k.p.k. (wyr. SN z 6.4.1978 r., I KR 219/78, OSNKW 1979, Nr 1, poz. 29; post. SN z 14.7.1979 r., IV KZ 100/79, OSNKW 1979, Nr 9, poz. 97). Jednym z jego celów jest przecież m.in. wyjaśnienie okoliczności sprawy, w tym ustalenie osób pokrzywdzonych (art. 297 § 1 pkt. 4 k.p.k.). Jednak prokurator ustalił i wskazał w akcie oskarżenia, że osobą pokrzywdzoną, a jednocześnie ofiarą zbrodni zarzucanej J. W. (...) jest T. S.

Analogiczna sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie. Wniosek o ukaranie wskazuje bowiem, że, zdaniem organu wnoszącego oskarżenie, pokrzywdzoną działaniem obwinionego jest (...) sp. z o.o., której nie zwrócono dokumentów związanych z roszczeniami tej spółki przeciwko (...) sp. z o.o. Zatem, jak słusznie podniósł Zastępca Rzecznika w zażaleniu z 28 grudnia 2021 r., to sąd dyscyplinarny I instancji winien, weryfikując materiał dowodowy zgromadzony na etapie dochodzenia i prowadząc własne postępowanie dowodowe, ustalić, czy status ten rzeczywiście przysługuje wskazanemu podmiotowi.

Należy też zwrócić uwagę, że - jak podnosi OSD w postanowieniu z 16 grudnia 2021 r. - w uzasadnieniu wniosku o ukaranie istotnie wskazano (...) sp. z o.o. jako podmiot pokrzywdzony postępowaniem obwinionego, jednak w sentencji tego wniosku jako dotknięta czynem występuje (...) sp. z o.o.

W postanowieniu wydanym w trybie art. 344a § 1 k.p.k. Sąd dyscyplinarny I instancji wskazał na budzące wątpliwości dokumenty zawarte na k. 11, 23 i 30-37 akt sprawy. Biorąc pod uwagę przedstawione wyżej zasady, stanowiące przesłanki zastosowania instytucji przekazania sprawy w celu uzupełnienia dochodzenia, tj. kompletności materiału dowodowego sprawy i występowania znacznych trudności w dokonaniu niezbędnych czynności przez sąd, należy uznać, że stan sprawy nie uzasadnia przekazania sprawy przez Sąd I instancji w trybie art. 344a k.p.k., bowiem wszystkich tych czynności OSD może dokonać we własnym zakresie.

Mając na uwadze powyższe, postanowiono jak w sentencji.